

YDELSESKOMMISSIONENS FORSLAG FORVÆRRER JOBINCITAMENT FOR FORSØRGERE

17-06-2021

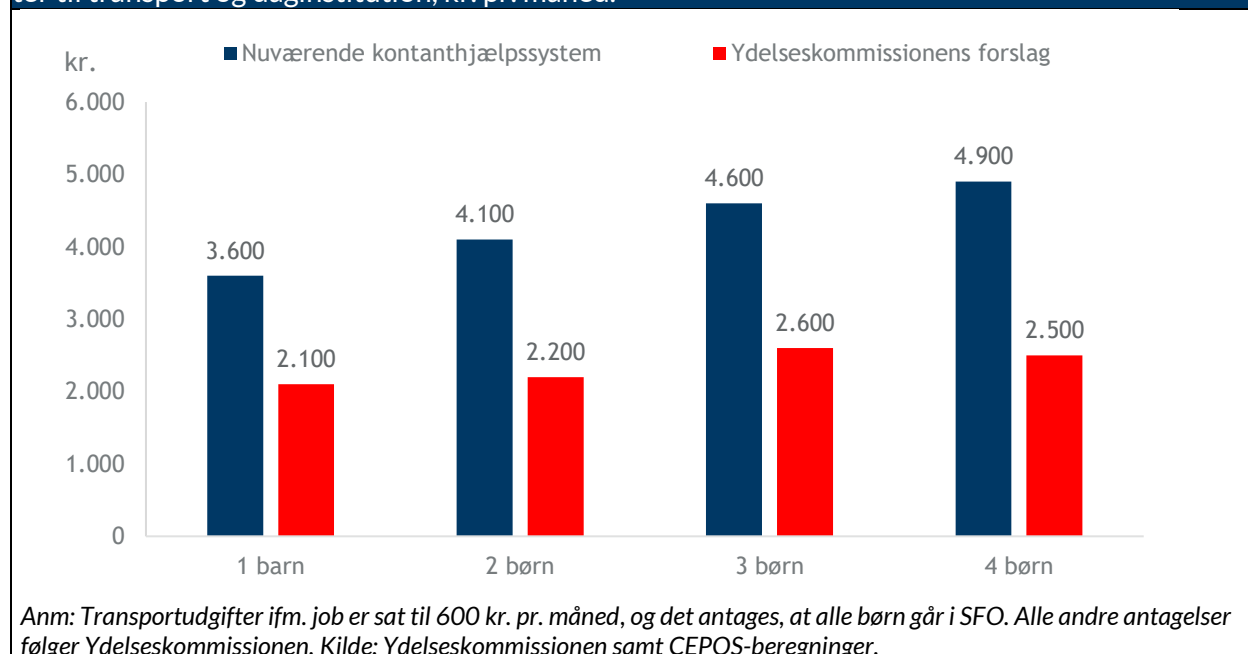
AF MADS LUNDBY HANSEN (21 23 79 52) OG CARL-CHRISTIAN HEIBERG

RESUMÉ

Ydelseskommisssions forslag til et nyt kontanthjælpssystem vil markant forværre det økonomiske incitament til at tage et job for børnefamilier på kontanthjælp.

- For enlige forsørgere på den høje kontanthjælpssats næsten halveres gevinsten ved at tage et job fra 3.500-5.000 kr. om måneden i det nuværende system til 2.000-2.500 kr. i kommissionens forslag.
- En enlig mor med 2 børn havde tidligere en gevinst ved et lavtlønsjob på 4.100 kr., men gevinsten bliver næsten halveret med Ydelseskommisssionens forslag til 2.200 kr. om måneden. Det svarer til en jobgevinst på ca. 100 kr. pr. arbejdsdag eller 14 kr. i timen.
- Den meget beskedne gevinst ved at tage et job i Ydelseskommisssionens forslag kan komme til at virke som en lavindkomstfælde for børnefamilier. Det kan desuden have langsigtede effekter for børnene via den negative sociale arv.

Figur 1. Gevinst for enlig kontanthjælpsmodtager med børn ved at tage et lavtlønsjob, efter udgifter til transport og daginstitution, kr. pr. måned.

Regeringens ydelseskommision har fremlagt et forslag til et nyt kontanthjælpssystem. Forslaget vil, ændre grundlæggende på kontanthjælpsmodtagernes incitament til at tage et lavtlønsjob. Dette notat analyserer gevinsten ved at tage et lavtlønsjob i det nye kontanthjælpssystem, og sammenligner den med gevinsten i det nuværende kontanthjælpssystem.

KOMMISSIONENS FORSLAG

I det nye kontanthjælpssystem er der to satser. For at få den høje sats på 10.450 kr. om måneden skal man opfylde en af to betingelser:

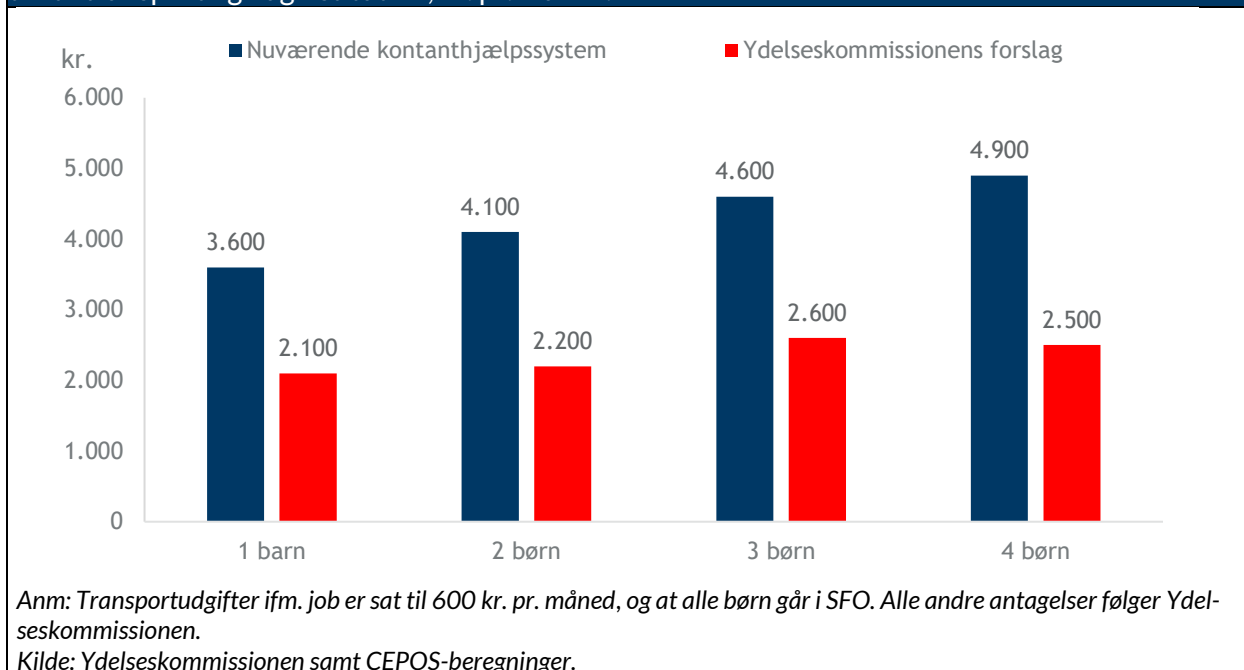
- 1) have en kompetencegivende uddannelse eller have arbejdet 2½ år inden for de seneste 10 år. Desuden skal man have lovligt ophold i landet i mindst 7 ud af de seneste 8 år efter det fyldte 18. år.
- 2) Have en grundskoleuddannelse og lovligt ophold i landet i mindst 12 ud af de seneste 13 år efter det fyldte 18. år.

Såfremt man ikke opfylder en af de to betingelser, er man berettiget til grundsatsen på 6.600 kr. om måneden. Ud over grundsatserne er der diverse tillæg. Alle forsørgere på kontanthjælp får et skattepligtigt børnetilskud på 3.550 kr. om måneden (uanset antallet af børn). Børnefamilierne får desuden et skattefrit fritidstillæg på 450 kr. pr. måned pr. barn (op til 4 børn). Endelig får enlige ikke-forsørgere et skattepligtigt tillæg på 2.250 kr. på høj sats (1.000 kr. på grundsats). Da kontanthjælpsloftet ikke opretholdes, øges muligheden for at få boligsikring. Til gengæld afskaffes 'særlig støtte' og aktivitetstillægget. Dermed lægges der op til en forenkling af systemet.

JOBGEVINSTEN FOR ENLIGE FORSØRGERE

I det nuværende kontanthjælpssystem er gevinsten ved at tage et lavtlønsjob på fuld tid (123,40 kr. i timen, hvilket er Ydelseskommisionens antagelse) ca. 3.500-5.000 kr. for enlige forsørgere, alt efter hvor mange børn vedkommende har, jf. figur 1. Kommissionens forslag næsten halverer gevinsten ved at tage et lavtlønsjob, da forskelsbeløbene reduceres til ca. 2.000-2.500 kr., når man er på høj sats. Det svarer til ca. 100 kr. pr. arbejdsdag eller omkring 14 kr. i timen.

Figur 1. Gevinst for enlig kontanthjælpsmodtager med børn ved at tage et lavtlønsjob, efter udgifter til transport og daginstitution, kr. pr. måned.

For en del kontanthjælpsmodtagere vil 14 kr. i timen ikke være tilstrækkeligt til at vælge et hårdt og slidsomt lavtlønsjob fremfor at have mere fritid som f.eks. kan bruges sammen med familien. Dermed kan det foreslåede kontanthjælpsystem komme til at virke som en lavindkomstfælde, hvor personen står uden for arbejdsmarkedet i lange perioder.

CEPOS har tidligere vist¹, at børn af arbejdende forældre i gennemsnit klarer sig væsentligt bedre end børn af forældre på overførselsindkomst. Dermed kan Ydelseskommisionens forslag have langsigtede negative virkninger på børnene via den sociale arv.

Man kan også måle incitamentet til at tage et job ved de såkaldte nettokompensationsgrader. De måler groft sagt hvor meget indkomsten efter skat på kontanthjælp udgør af den indkomst man har i et lavtlønsjob. Hvis nettokompensationsgraden er 50 pct., betyder det, at den indkomst man kan få på kontanthjælp, er 50 pct. (halvt så stor) af den indkomst, man har i et lavtlønsjob. Hvis nettokompensationsgraden er over 80 pct., har man iflg. Finansministeriet² "et relativt svagt incitament" til at tage et lavtlønsjob.

Tabel 1. Kompensationsgrader inkl. udgifter til transport og daginstitution for enlige forsørgere ift. lavtlønsjob

	1 barn	2 børn	3 børn	4 børn
Ydelseskommisionens forslag	89,2	90,5	90,2	91,6

¹ <https://cepos.dk/artikler/born-af-foraeldre-med-job-bryder-den-sociale-arv/>

² Se f.eks. Ulighedsidegørelsen 2020 fra Finansministeriet, s. 259.

Gældende regler	81,4	82,3	82,7	83,6
-----------------	------	------	------	------

Anm: Transportudgifter ifm. job er sat til 600 kr. pr. måned og det antages, at alle børn går i SFO. Alle andre antagelser følger ydelseskommisionen.

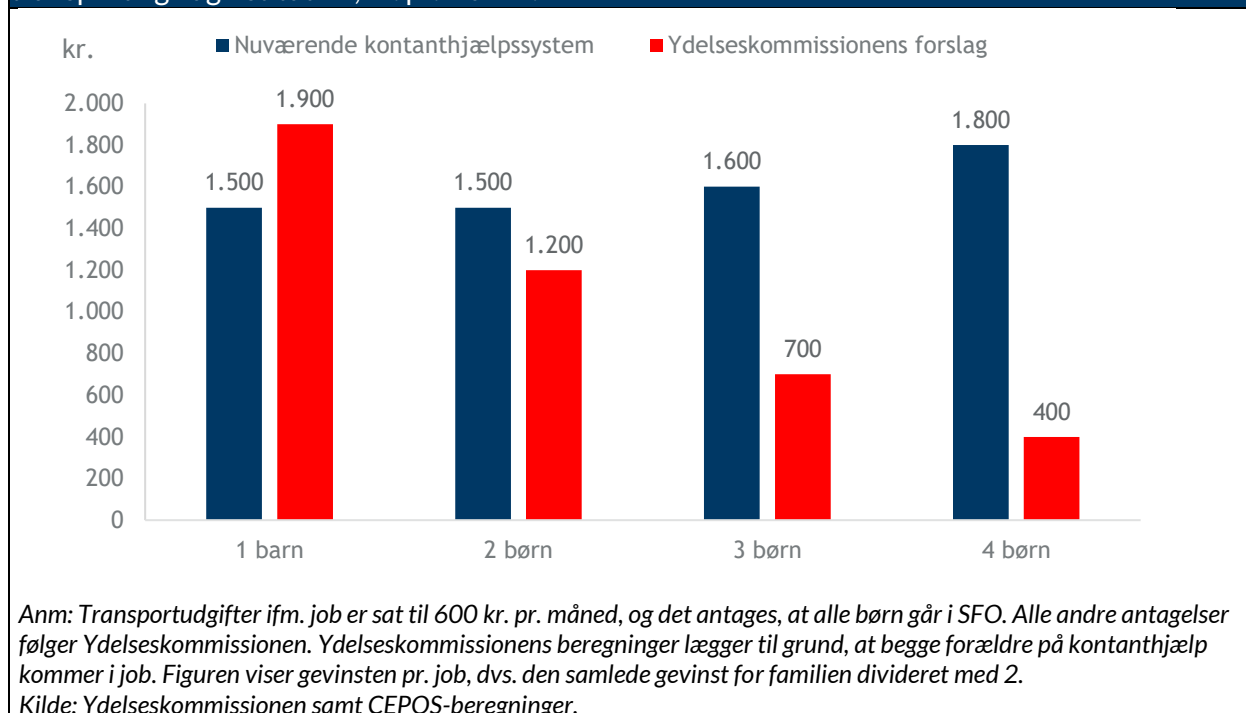
Kilde: Ydelseskommisionen samt CEPOS-beregninger.

Som det fremgår af tabel 1, har enlige kontanthjælpsmodtagere i Ydelseskommisionens forslag alle en nettokompensationsgrad over 80 pct. uanset antallet af børn. For enlige kontanthjælpsmodtagere med mere end 1 barn er kompensationsgraden tilmed over 90 pct.

JOBGEVINST FOR PAR MED BØRN

For kontanthjælpspar med børn er incitamentet til, at begge tager et lavtlønsjob i forvejen meget beskedent. Jobgevinsten ligger på 1.500-1.800 kr. pr. voksen afhængigt af antallet af børn, jf. figur 2.

Figur 2. Gevinst for et kontanthjælpspar med børn ved at tage et lavtlønsjob, efter udgifter til transport og daginstitution, kr. pr. måned.

Ydelseskommisionens forslag vil generelt reducere disse forskelsbeløb yderligere. Bortset fra kontanthjælpsparret med 1 barn, hvor forskelsbeløbet stiger fra 1.500 kr. til 1.900 kr., så vil incitamentet til at tage et job mærkbart forværres. For kontanthjælpspar med 2 børn reduceres forskelsbeløbet til 1.200 kr. (ca. 60 kr. pr. arbejdsdag), mens kontanthjælpspar med 3 og 4 børn vil få forskelsbeløb på under 1.000 kr.

De beskedne forskelsbeløb i Ydelseskommisionens forslag betyder naturligvis også, at nettokompensationsgraderne for kontanthjælpspar med børn er meget store. For et par med 1 barn er nettokompensationsgraden 86 pct., hvilket er over Finansministeriets grænse for "relativt

svage incitamentet” til at tage et job. For par med 2 eller flere børn er forskelsbeløbene over 90 pct. og jobincitamentet må betegnes som endog meget svagt.

Tabel 2. Kompensationsgrader inkl. udgifter til transport og institution for kontanthjælpspar med børn ift. lavtlønsjob				
	1 barn	2 børn	3 børn	4 børn
Ydelseskommisionens forslag	86,4	92,0	95,1	97,3
Gældende regler	89,4	89,8	89,5	88,6

Anm: Transportudgifter ifm. job er sat til 600 kr. pr. måned, og det antages, at alle børn går i SFO. Alle andre antagelser følger ydelseskommisionen. Ydelseskommisionens beregninger lægger til grund, at begge forældre på kontanthjælp kommer i job. Figuren viser gevinsten pr. job, dvs. den samlede gevinst for familien divideret med 2.

Kilde: Ydelseskommisionen samt CEPOS-beregninger.

Ydelseskommisionen skønner, at deres forslag øger beskæftigelsen med 750-950 personer. Ydelseskommisionen har ikke redegjort for, hvordan de kommer frem til deres beskæftigelses-effekter. Ovenstående reduktioner i gevinsten ved at tage et fuldtidsjob vil svække beskæftigelsen ud fra Finansministeriets regnemetode. Kommisionen foreslår endvidere at der skal være mere attraktivt at tage et småjob. Det sker via et bundfradrag for modregning i kontanthjælp. Desuden sænkes kontanthjælpen for ikke-forsørgere. Disse tiltag vil isoleret set have en positiv beskæftigelseseffekt.

APPENDIKS. SÅDAN HAR VI GJORT

Forskelsbeløbet er beregnet som forskellen mellem den disponible indkomst (efter udgifter til transport i forbindelse med job og daginstitution) man har i et lavtlønsjob, og den disponible indkomst man har på kontanthjælp. Vi sætter i lighed med Finansministeriet transportudgifterne i forbindelse med job til 600 kr., mens udgifter til daginstitution er beregnet under antagelse af at alle børn går i SFO, jf. Ydelseskommisionens antagelse (i deres familietypeberegninger) om, at alle børn er mellem 7 og 15 år. De disponible indkomster før udgifter til transport og daginstitution er hentet direkte fra ydelseskommisionens rapport.

Kompensationsgraden er beregnet som for 1 minus forskelsbeløb divideret med den disponible indkomst i jobalternativet.